

doende om hem te doen zeggen, „dat hij van de hele zaak der gebedsgenezing volgens de opvattingen, die in de kringen van Zaiss leven, niets meer moest hebben.”

Natuurlijk is zulk een afwijzing-zonder-meer te betreuren. Maar daartegenover staat, zegt Prof. K., de noodzakelijkheid van meer contrôle. Contrôle bij de genezing en ook daarna.

Hij heeft zelf enkele patienten, die in een „genezingsdienst” te Den Haag hersteld waren, na twee jaar nog steeds in goede gezondheid aangetroffen. Maar hij vermeldt ook het geval van een patiënte, die aan kanker leed en die, in de overtuiging dat zij door gebedsgenezing herstellen zou, aan haar kwaal overleden is. Ook zijn er voorbeelden van, dat door hen, die middellijkerwijze de genezing bewerken, rekening gehouden wordt met de mogelijkheid, dat de ziekte zal terugkeren en dan weer bestreden zal moeten worden. Het schijnt, zegt Dr Koole, dat we in bepaalde gevallen meer met een zekere suggestie dan met werkelijke genezing te doen hebben. Hij zegt dit niet om de gebedsgenezing in discrediet te brengen. Integendeel. Hij erkent, „dat althans in een groot aantal gevallen de klachten definitief geweken zijn en een duidelijke, blijvende verbetering ingetreden is.”

De „eerlijkheid” gebiedt hem, zo lezen we, dit te erkennen. Deze uitdrukking kenmerkt heel het boek. De schrijver wil *eerlijk* kennis nemen en aanvaarden wat te aanvaarden is. Maar die zelfde eerlijkheid vergt ook een nuchtere kritische blik en een degelijke contrôle op dit nu nog zo onoverzichtelijk gebied.

Er is een massa berichten van gebedsgenezing uit binnen- en buitenland. Maar ze zijn zeer moeilijk, dikwijls onmogelijk, te controleren. Het komt ook voor, dat men welbewust elk medisch getuigenis aangaande de echtheid van genezingen weigert, zoals de bekende schrijver E. Howard Cobb doet. Wanneer Prof. Koole navraag deed naar medische attesten, werd dat dikwijls beschouwd als een poging om „God te controleren”! Toen Professor Ten Haeff, die toch waarlijk niet zonder meer afwijzend staat tegenover deze verschijnselen, in 1930 bij een „gebeds-geneeskundige”, Mevr. R. in Den Haag, de juiste toedracht van genezingen door haar wilde vaststellen, ontmoette hij bij haar zelf en bij haar patienten allerlei tegenstand. De patienten beseften vermoedelijk, aldus Prof. Ten H., „dat een kritische beschouwing der resultaten tot een ondermijning van hun geloof in haar zou kunnen leiden.”

Over de rol die het geloof speelt bij de gebedsgenezing lezen we in dit boek veel behartigenswaardigs. Ook over de rol die... de ziekte zelf kan spelen in het leven van de gelovige. Met nadruk betoogt de schrijver, dat Christelijk fatalisme, dat zich verbergt onder de naam „berusting”, uit den boze is. Iets anders is, dat de Christen in bepaalde omstandigheden bereid moet zijn, ziekte te *aanvaarden* uit Gods hand. Lijden kan stalen en louteren en God kan de ziekte willen als middel tot dat doel.

Met de m.i. onjuiste exegese van 2 Corinten 12, die hier en daar wordt verdedigd, gaat Dr Koole dan ook niet accoord. „Als Jezus Christus zegt, dat Zijn genade genoeg is, dan wordt Zijn kracht óók in Paulus' zwakte en ziekte openbaar.”

Het boek is duidelijk en boeiend geschreven. Ik kan de lezing ervan zeer aanbevelen. En, als de nieuwbenoemde Kampense professor in dezelfde trant college geeft, kan ik de studenten feliciteren.

HET begin van het verhaal speelt in 1787. De partijzucht vierde hoogtij in de zeven gewesten. Prinsgezinden en patriotten, de eersten slecht geleid, de laatsten verdeeld in regenten en democraten, maar verenigd in de haat tegen de Stadhouder, zaten elkaar op allerlei wijze dwars; een algemene burgeroorlog scheen niet tot de onmogelijkheden te behoren. De Stadhouder, verbitterd over het feit, dat hem — hoewel hij hoofd van het leger was — het bevel over het garnizoen in Den Haag ontnomen was, verliet zijn residentie en vestigde zich in Nijmegen (1785). Daar bleef hij het gehele jaar 1786, feitelijk als toeschouwer van de zich in de gewesten plaats grijpende gebeurtenissen. Zijn echtgenote, Prinses Wilhelmina ergerde zich aan deze houding. Zij wenste een krachtadig optreden, was overtuigd, dat als zij

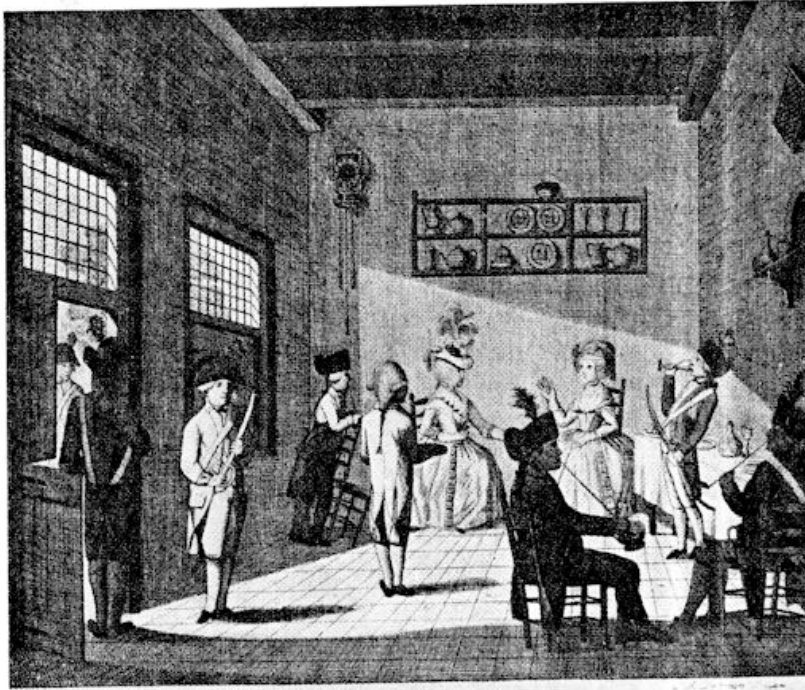
VURIGE

zich in Den Haag vertoonde, de stemming tegen Oranje om zou slaan en de Staten van Holland gedwongen zouden worden aan de Prins volledige voldoening te geven.

Niet zonder moeite verkreeg de Prinses van haar echtgenoot toestemming om zich naar Den Haag te begeven. In de vroege

Prinses Wilhelmina (1751-1820). Schilderij van 1789 door J. F. A. Tischbein (1750-1812) in het Mauritshuis te 's Gravenhage.

Het gevangen houden van haar Koningl. Hoogheid Mevrouw de Princesse van Oranje enz. in het huis van A. Leeuwenhoek, aan de goejan veruelle fluis den 28^{en} Junij 1787.

Het gevangenhouden van Prinses Wilhelmina in het huis van A. Leeuwenhoek aan de Goejanvervellesluis.

met de hoop, dat de Prinses hem vergeten was. Dat was evenwel niet het geval.

Op zekere morgen bracht de post hem een brief, afzendster H.K.H. Prinses Wilhelmina. Een ogenblik stakte zijn adem van schrik.

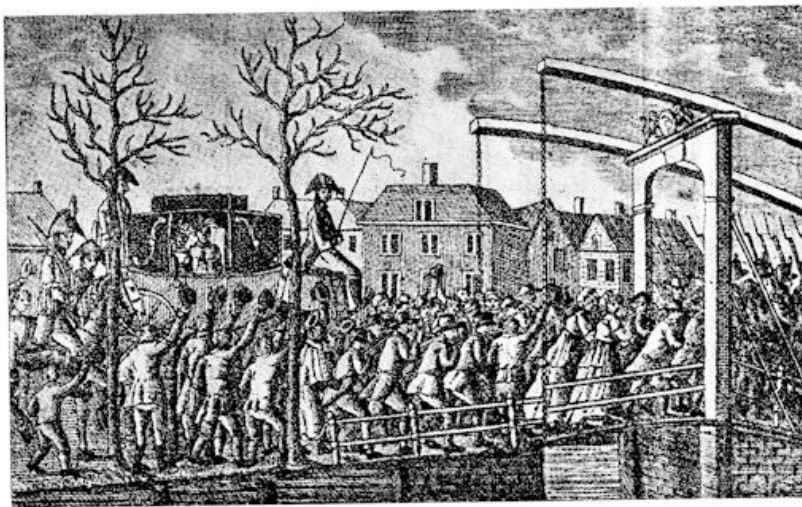
Met bevende handen opende hij de enveloppe: een uitnodiging om op de eerstdaags te houden receptie te verschijnen.

De angst kleurde zijn wangen hoogrood. Met loden schoenen begaf hij zich op de gemelde datum naar het paviljoen. — Talrijke equipages voor het hek, hoogwaardigheidsbekleders, militairen van hoge rang, allen stuwden langzaam op naar de receptie-

diep, werd vuurrood, zijn lippen bewogen zich, hij kon niets uitbrengen.

Gelukkig werd hij voortgestuwd door de achter hem komenden. Voor hem was de receptie afgelopen, hij had geen zin om enige ogenblikken bij de buffetten te vertoeven, wat voor allen een aangename afwisseling was. Hij wil weg. Langzaam, om niet op te vallen gaat hij in de richting van de uitgang; nog enige ogenblikken en dan is het leed geleden. Maar daar verspert een lakei hem de weg: H.K. Hoogheid wenste de heer Camerling na afloop der receptie nog eens te spreken. De woorden vielen als mokerslagen op 's heren Camerlings hoofd. Dat betekende de gevangenschap. — De receptie is afgelopen. Sidderend wacht de bezoeker op de ontknoping van het drama. Toen verzocht de kamerheer, hem te volgen. Hij leidt hem naar de Prinses.

„Mijnheer Camerling,” klinkt het: „ik ben eens uw gevangene geweest... thans zijt gij de mijne...” — „Ik nodig u uit met de andere gasten deel te nemen aan het diner...”

Feestelijke intocht van Prinses Wilhelmina te 's Gravenhage op 9 Januari 1814. De prinses is gezeten in een koets, waarvan de paarden zijn uitgespannen en welke nu door het volk getrokken wordt over de brug bij het Bezuidenhout.